

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА

Ваљево

Бирчанинова 128 А,
014/3519-390, 3519-391
e-mail: pssvaljevo@nadlanu.com

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Сектор за рурални развој

www.psss.rs

Билтен за септембар
бр.10

Ваљево, 28.09.2010. година

Назив билтена: Актуелни радови у месецу септембру

Садржај:

- Радови у ратарству у септембру месецу;
- Завршени радови по Уредби о утврђивању програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2010. годину;
- Значај и планирање производње силаже;
- Методе одређивања времена бербе плодова.

Аутори:

дипл. инг. Снежана Стојковић - Јевтић
дипл. инг. Славица Петровић
дипл. инг. Јован Милинковић
дипл. инг. Светлана Јеринић

Тираж:
350 примерака

Радови у ратарству у септембру месецу

Септембар је месец који обилује бројним радовима у ратарству. Главни посао за ратаре и сточаре Колубарског Округа у септембру је припрема силаже од целе биљке кукуруза. Овог пролећа у Колубарском Округу кукурузом је засејано око 40.000 ха, 30 % тих површина или 13.200 ха користи се за силирање. Ова година, што се тиче агроколошких услова, није била наклоњена гајењу кукуруза, јер су вегетацију пратиле честе и обилне падавине са појавом града у више наврата. Све је то утицало на смањење приноса и квалитета кукуруза за бербу, а када је силажа у питању процена је да ће се са једног хектара конзервирати између 35 и 40 тона силаже.

Саветодавци ПСС Ваљево током септембра месеца одржали су већи број радионица на којима су произвођачима указивали на значај поштовања неких правила приликом припреме силаже како би се добила квалитетна кабаста сточна храна.

Осим припреме силаже почела је берба хибрида кукуруза ранијих група зрења, а у току су припреме за бербу хибрида кукуруза каснијих група зрења, односно дужих вегетација.

Током септембра месеца почела је жетва усева соје и сунцокрета који се у Колубарском Округу гаје на површини од 950, односно 190 ха.

Просечан проценат влаге у овим усевима се креће од 13 до 17 %, док је садржај примеса од 2,5 до 7,5 %.

ПСС Ваљево прати откуп соје и сунцокрета који се у Колубарском Округу одвија на три откупна места: на Убу, у Бањанима и Тврдојевцу

Од 20. септембра тече и оптимални рок за сетву стрних жита – јечма, тритикалеа и овса. Планирано је да се овим усевима у Колубарском Округу засеју следеће површине. јечмом 2.950 ха, а тритикалеом и овсем 2.500 ха.

Сем ових радова у току су припреме за кошење последњег откоса луцерке, који ће се обавити крајем септембра и у првој декади октобра месеца како би биљке ушле у зимски период са довољном количином резервних угљених- хидрата.

ПСС Ваљево препоручује ратарима Колубарског Округа да бербу кукуруза, ако временске прилике дозволе, обаве на време како би се омогућила правовремена обрада земљишта за сетву пшенице, која у плодореду најчешће долази после кукуруза, а за коју је оптимално време сетве од 5. до 25 октобра.

Такође, препорука је да се по скидању усева кукуруза обави узорковање земљишта за контролу плодности која је по Уредби о пререгистрацији газдинстава из 2010. године обавезан услов за активан статус газдинстава.

Завршени радови по Уредби о утврђивању програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2010. годину

ПСС Ваљево 15. септембра завршила је радове на програмима везаним за Уредбу о утврђивању програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2010. годину:

- Системске контроле плодности земљишта;
- Поправке киселих пољопривредних обрадивих земљишта – калцификације;
- Поправке ниског садржаја лакоприступачног фосфора – фосфатизације.

У лабораторији ПСС Ваљево у програму контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта урађено је 1860 узорака из свих шест општина Колубарског Округа. Контролом плодности обухваћено је 1850 ха обрадивог пољопривредног земљишта. Сви пољопривредни произвођачи су сем резултата анализа добили и препоруке за ђубрење направљене на основу нивоа плодности земљишта, планираног приноса,

потреба биљака према одређеним хранивима, као и агроеколошких услова Колубарског Округа.

Сем контроле плодности ПСС Ваљево урадила је 498 појединачних програма поправке киселих земљишта на основу којих је подељено 8.198,3 тоне кречног материјала намењених за поправку киселости земљишта на 1.800 хектара. Процена је да 70% земљишта Колубарског Округа има киселу рН реакцију (4,5 до 5,5), па је значај ове мере велики.

По први пут ове године служба је радила и на програму фосфатизације. Земљишта Колубарског Округа припадају типовима земљишта који се одликују ниским садржајем лакоприступачног фосфора (испод 10 мг/100 г земљишта, а често и испод 1 мг).

Служба је урадила 462 појединачна програма на основу којих је подељено 200 тона МАП-а (моноамонијум-фосфат 12:52:0) намењеног поправци ниског садржаја фосфора на 1.050 ха. Ово ђубриво користи се за директну примену у основној или предественој припреми земљишта у количини од 100 до 250 кг/ха, у зависности од биљне врсте и плодности земљишта.

Значај и планирање производње силаже

Силажа спемљена од зелених хранива представља веома добру храну за исхрану преживара. Најближа је замена зеленој храни коју говеда и овце добро конзумирају и искоришћавају, јер је лакосварљива и пријатног укуса.

Силажа се спрема са мање губитака, сварљивија је и боље се користи у односу на сува кабаста хранива. Иако је силирање најбољу поступак за спремање великих количина квалитетне и релативно јефтиније хране за већи део године (6 до 7 месеци), у нашим условима још увек мањи број газдинстава спрема и користи силажу.

Када се ферментација силиране масе заврши, а то је 4 до 5 недеља од почетка силирања и покривања сило објеката, тако конзервисана храна се може користити у исхрани. Навикавање крава и оваца (најчешћих потрошача силаже) обавља се постепено у току 10 до 15 дана. Прво се дају мање количине, па се постепено повећавају у складу са повећањем конзумирања и то увек после давања суве кабасте хране. Добро избалансирани оброци и постепено навикавање на силажу уз квалитетно сено могу да подмире потребе грла за просечну производњу млека од 15 до 20 кг дневно.

Силажу кууруза, трава и легуминоза краве конзумирају 5 до 7 кг/100 кг телесне масе. То значи да крава од 500 кг може дневно да поједе 25 до 30 кг силаже. Овце у комплетном дневном obroку поред травно – легуминозног сена и 300 до 400 г концентарата могу да конзумирају два до три кг квалитетне силаже кукуруза.

Планирање производње силаже

Код планирања количине силаже која је потребна за исхрану преживара треба имати у виду следеће:

- број стоке по категоријама која се храни силажом (краве, јунад, овце);
- дужина периода исхране силажом;
- могући принос силажне масе по хектару.

Дневна количина силаже коју треба да поједе једна крава чија је тежина од 550 до 650 кг креће се од 25 до 30 кг. За десет крава дневна потреба силаже износила би око 300 кг. Такође, треба имати у виду и потребне количине силаже за исхрану товне јунади, што зависи од броја товљеника, узраста и просечне телесне масе. Најчешће количине од 10 до 15 кг силаже по грлу су заступљенљ у дневном obroку товних грла.

Период зимске исхране траје око 7 месеци или 200 до 210 дана. Већ је речено колике су дневне потребе по категоријама, па се приближно могу израчунати укупно потребне количине силаже.

У сваком случају и димензије сило објеката треба ускладити са потребама у силажи. У нашим условим преосечне димензије сило објеката у

газдинству су око 80 м³. У 1 кубни метар стаје око 650 до 750 кг силаже, што значи да уз мање губитке и без већих напора са једног хектара силажног кукуруза силираног у пуној воштаној зрелости може обезбедити 55 до 60 т квалитетне силаже.

Методe одређивања времена бербе плодова

Зрелост плодова и технологија бербе и чувања плодова до потрошње могу веома битно утицати на целокупан финансијски резултат производње воћа. На квалитет и трајност плодова утичу, пре свега, време и брзина бербе, начин бербе и манипулација плодовима.

Оптимално време бербе намеће се као веома битан моменат, јер се тако спречавају штетне последице преране или прекасне бербе.

За одређивање времена бербе користе се краткорочне и дугорочне методе, као и показатељи зрелости плодова који се могу сврстати у 6 група:

- морфолошке особине плода (основна и допунска боја покожице);
- механичка и електрична својства ткива (лакоћа одвајања, чврстоћа паренхима плода, сочност плода, проба бушења, електрична проводљивост ткива);
- хемијска својства ткива и сока (количина скроба и редукујућих шећера и сахарозе, количина укупних киселина рН, количина суве материје у соку, хемијски односи шећер/киселост, редукујући шећер/сахароза, сува материја/киселост);
- унутрашњи састав плода (боја меснатог дела, особине семенки, однос меснатог дела и покожице);
- физичка својства сока (специфична тежина, степен рефракције);
- физиолошке особине плодова (старост плода, респираторни интензитет, испуштање испарљивих материја);

Дугорочно време бербе може планирати на основу броја дана од пуног цветања до бербе, броја дана од Т стадијума до бербе и суме температура у периоду од пуног цветања до бербе.

У пракси се најчешће користе методе краткорочне прогнозе на основу јодно – скробног теста, чврстине паренхима плода, промене основне и допунске боје покожице плода, лакоће одвајања од гране или петелјке, облика пресека плода, органолептичке оцене и др.

Веома је битно правилно узорковање плодова из засада како по површини, тако и по заступљености сорти и подлога, као и старости засада.